

• УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

УДК 371.72:796.035

**АНАЛІЗ ОБСЯГІВ СПІВПРАЦІ
ЦЕНТРІВ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ
„СПОРТ ДЛЯ ВСІХ”**

**Ольга ЖДАНОВА,
Мирослава ДАНИЛЕВИЧ, Любов ЧЕХОВСЬКА**

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. Стаття стосується діяльності мережі центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх”. Проаналізовано обсяги співпраці 24 обласних та Кримського республіканського центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” із зацікавленими в розвитку масового спорту організаціями. Виявлена доцільність активізації цієї співпраці в окремих регіонах України, що позитивно вплине на показники залучення населення до організованих та самостійних форм оздоровчих занять, сприятиме поліпшенню стану здоров'я населення України.

Ключові слова: центри фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх”, обсяги співпраці, регіони України.

Постановка проблеми. Статистика останніх років свідчить про тенденції до погіршення здоров'я населення України. В останнє десятиліття до них додалася стійка депопуляція, тобто скорочення тривалості життя населення фактично всіх регіонів України. Це призвело до зменшення чисельності населення: якщо на початку 90-х років в Україні зафіксовано 50 млн, то на кінець 2009 року – 46,6 млн чоловік.

Актуальність. Україна невігідно відрізняється від країн Західної Європи за тривалістю життя. Вона у чоловіків менша на 12,8, у жінок – на 7,8 року.

Останнім часом на 8 % підвищився рівень смертності людей працездатного віку, серед яких значну частину становлять чоловіки. Показники смертності населення від хвороб серцево-судинної системи в Україні найвищі серед європейських країн.

Таке становище має декілька причин і серед них – відсутність належної уваги громадян до регулярних фізкультурних занять. Згідно зі статистикою, лише 9 % жителів України (4,4 млн осіб) охоплено всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи. Це в 5-6 разів менше ніж у Фінляндії, Швеції, Норвегії, Франції, Німеччині, Японії, США, Канаді, інших розвинутих країнах.

Видатки українців із сімейного бюджету на заняття фізкультурно-оздоровчою діяльністю в десятки разів менші, ніж на придбання алкоголю і тютюну.

Критична ситуація, яка склалася в Україні зі здоров'ям населення, зумовила появу мережі центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх”, які повинні створити сприятливі умови для задоволення потреб населення в фізкультурно-оздоровчих заняттях за місцем проживання та в місцях масового відпочинку [1, 3].

Аналіз останніх досліджень. Проведені на попередніх етапах дослідження [2-8] свідчать про те, що пріоритетним аспектом у діяльності мережі центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” є проведення спортивно-масових заходів. Центри повинні активно залучати населення до регулярних оздоровчих занять, співпрацюючи з іншими організаціями та установами, які зацікавлені у вирішенні названої проблеми. До них належать: фізкультурно-спортивні товариства, клуби оздоровчої спрямованості, фітнес-центри, спортивні федерації, асоціації, спілки, навчальні заклади тощо. Дієва співпраця може стати запорукою поліпшення показників залучення населення до організованих та самостійних форм оздоровчих занять [1, 3, 4, 5].

Узагальнення під час подальших досліджень доступної інформації про діяльність Всеукраїнського та обласних центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” різних регіонів України [8, 9] підтвердили, що пріоритетним видом діяльності, який доводиться до широкого загалу населення, є організація та проведення масових змагань і фізкультурно-оздоровчих заходів. Всеукраїнський центр проводить: Всеукраїнські фестивалі, шоу, акції, місячники, спартакіади. Обласні центри організують змагання ветеранів, школярів, обласні фестивалі. Не було знайдено інформації про роль центрів у плануванні, організації, мотивації та контролі щоденних систематичних фізкультурно-оздоровчих занять різних груп населення, передусім – дорослих за місцем проживання та в місцях масового відпочинку.

Водночас результати анкетування працівників фізкультурно-оздоровчих клубів, проведеного на попередніх етапах дослідження, свідчили про недостатню обізнаність або повну необізнаність двох третин респондентів щодо існування й діяльності обласних або міських центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх”. Лише 9 % респондентів знали про існування й діяльність мережі центрів і постійно з ними співпрацювали [6, 8]. Було зроблено висновок щодо необхідності більше приділяти уваги тісній співпраці з організаціями й установами, в компетенції яких знаходиться фізкультурно-оздоровча діяльність населення.

Стаття висвітлює результати дослідження співпраці обласних та Кримського республіканського центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” з іншими організаціями.

Дослідження виконано відповідно до теми 1.3.4. „Організаційно-методичні основи розвитку руху „Спорт для всіх” Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2006 – 2010 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту.

Мета дослідження – проаналізувати обсяги співпраці обласних та Кримського республіканського центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” з іншими зацікавленими організаціями.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати кількісні показники співпраці обласних центрів „Спорт для всіх” з іншими організаціями.
2. Провести порівняльний аналіз стану підписання угод про співпрацю центрами „Спорт для всіх” в різних регіонах України.
3. Розробити рекомендації щодо активізації співпраці обласних центрів „Спорт для всіх” з іншими організаціями.

Методи дослідження: аналіз літератури й документів, порівняння, зіставлення, узагальнення.

Організація дослідження. Дослідження проводились упродовж 2009 – 2010 років. Було проаналізовано документи, які свідчать про кількісні характеристики співпраці 24 обласних та Кримського республіканського центрів 2009 року з установами сфери фізичної культури і спорту та інших сфер; виявлено резерви активізації спільних зусиль для залучення населення до систематичної фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Аналіз результатів дослідження. На цьому етапі дослідження було продовжено вивчення кількісних характеристик та змісту співпраці центрів із зацікавленими організаціями 2009 року [9].

Документи планування діяльності Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” на 2009 рік показали, що найбільший обсяг запланованої діяльності належав функції – співпраця з іншими організаціями (38,3 %), який значно зріс порівняно з попередніми роками відповідно 11, 8% 2007 та 16,9 % 2008 року.

Центри фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” у різних регіонах України впродовж 2009 року підписали 550 угод про співпрацю. Якщо проаналізувати статистичні дані, то провідні позиції серед 25 адміністративних територій посідає Волинська область, яка уклала за рік 100 угод. На другому місці – Луганська область – 90 угод, третє місце за кількістю укладених угод зайняла Тернопільська область із показником 88 угод. Непогані результати співпраці центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” зафіксовано також у Полтавській (66 угод), Кіровоградській (39 угод) та Рівненській (31 угода) областях. Поряд з тим варто

відзначити, що в 10 областях України та в автономній республіці Крим угоди про співпрацю не уклалися, що дає змогу припустити відсутність співпраці з іншими організаціями.

При розгляді кількісних показників співпраці центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” з точки зору регіонального поділу України, то отримано такі результати (табл. 1).

Серед регіонів провідне місце посідає за своєю активністю західний регіон – 243 договори; на другому місці схід України – 146 договорів; на третьому місці центральний регіон – 125 договорів. Південний та північний регіони України виявилися в числі аутсайдерів щодо налагодження співпраці в напрямку розвитку спорту для всіх.

Таблиця 1

Кількість підписаних угод про співпрацю в різних регіонах України

№ з/п	Регіон	Кількість договорів	Місце
1	Західний	243	1
2	Східний	146	2
3	Південний	27	4
4	Північний	9	5
5	Центральний	125	3
Загальна кількість		550	

Детальніший аналіз активності центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” дозволив встановити області, які домінують і які є аутсайдерами в кожному з регіонів України. Так, аналіз західного регіону, який є лідером за кількістю угод показав таке (табл. 2). Серед західних областей України найактивніше працюють Волинська та Тернопільська області. Власне, завдяки їх роботі регіон займає перше місце в країні за кількістю угод про співпрацю. Закарпатська та Івано-Франківська області не проявляють жодної активності, вони аутсайдери західного регіону України.

Таблиця 2

Кількість підписаних угод про співпрацю в західному регіоні України

№ з/п	Область	Кількість договорів	Місце
1	Волинська	100	1
2	Закарпатська	-	6
3	Івано-Франківська	-	6
4	Львівська	7	5
5	Рівненська	31	3
6	Тернопільська	88	2
7	Хмельницька	17	4
8	Чернівецька	-	6
Загальна кількість		243	

Що стосується східних областей України, то тут 1 місце з великим відривом посідає Луганська область, на другому місці – Запорізька і на 3-му – Донецька (табл. 3).

Таблиця 3

Кількість підписаних угод про співпрацю в східному регіоні України

№ з/п	Область	Кількість договорів	Місце
1	Дніпропетровська	-	4
2	Донецька	23	3
3	Запорізька	33	2
4	Луганська	90	1
5	Харківська	-	4
Загальна кількість		146	

Відсутні угоди про співпрацю у Дніпропетровській та Харківській областях, що не дозволило східному регіону випередити за кількісними показниками Захід України.

У південному регіоні України належним чином працює лише Миколаївська область (табл. 4), решта областей, а також АР Крим зовсім не працюють у напрямку налагодження контактів та укладання угод про співпрацю.

Таблиця 4

Кількість підписаних угод про співпрацю в південному регіоні України

№ з/п	Область	Кількість договорів	Місце
1	АР Крим	-	2
2	Миколаївська	27	1
3	Одеська	-	2
4	Херсонська	-	2
Загальна кількість		27	

Найгірша ситуація щодо підписання угод про співпрацю зафіксована в північному регіоні України (табл. 5). Лише в Сумській області підписано 9 угод.

Таблиця 5

Кількість підписаних угод про співпрацю в північному регіоні України

№ з/п	Область	Кількість договорів	Місце
1	Житомирська	-	2
2	Київська	-	2
3	Сумська	9	1
4	Чернігівська	-	2
Загальна кількість		9	

Отже, північна частина України вирізняється пасивністю в об'єднанні зусиль зацікавлених організацій щодо розвитку спорту для всіх та юридичного оформлення співпраці. Всеукраїнському центру фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” варто зосередити увагу на активізації названого аспекту діяльності обласних та міських центрів у цьому регіоні.

Ситуація в центральному регіоні України є значно кращою, ніж у північному. Варто відзначити, що всі чотири області цього регіону працюють активно, усі мають угоди про співпрацю. Найбільшу кількість угод укладено в Полтавській області – 66, найменшу – в Черкаській – 8.

Таблиця 6

Кількість підписаних угод про співпрацю в центральному регіоні України

№ з/п	Область	Кількість договорів	Місце
1	Вінницька	12	3
2	Кіровоградська	39	2
3	Полтавська	66	1
4	Черкаська	8	4
Загальна кількість		125	

Висновки. Аналіз кількості укладених угод територіальними центрами у регіонах України показав перевагу західних областей та бездіяльність північних. Решта регіонів працюють, проте не на повну потужність. Тому потрібно активізувати роботу в усіх регіонах України щодо співпраці з іншими організаціями, звернувши увагу насамперед на ті 11 областей, які не заключили жодної угоди впродовж 2009 року.

Перспективи подальших досліджень. З 1 січня 2011 року набирає чинності нова редакція Закону України „Про фізичну культуру і спорт”. У статті 16 зазначено: „Центри фізичного здоров'я населення – заклади, які здійснюють діяльність шляхом залучення різних груп населення, зокрема соціально не захищених, до занять фізичною культурою”.

Усе наведене, а також результати нашої роботи за темою 1.3.4 „Організаційно-методичні основи розвитку руху „Спорт для всіх” свідчать про необхідність продовження досліджень проблеми підвищення обсягів оздоровчої рухової активності населення, зокрема такого її аспекту як технологія залучення населення до фізкультурно-оздоровчих занять у системі „спорту для всіх” України.

Список літератури

1. *Дутчак М.* Визначення секторів у системі спорту для всіх / Мирослав Дутчак // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Л., 2010. – С. 251 – 256.
2. Аспекти діяльності центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” / Ольга Жданова, Любов Чеховська, Ірина Грибовська, Наталія Городній // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. – Івано-Франківськ. – 2008. – Вип. 6. – С. 122 – 124.
3. *Городній Н.* Співпраця обласного центру фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” з фізкультурно-оздоровчими клубами / Наталія Городній Тетяна Господарчук // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Л., 2008. – С. 164 – 169.
4. Роль центрів фізичного з здоров'я населення „Спорт для всіх” у розвитку фізкультурно-оздоровчої клубної роботи / Ольга Жданова, Любов Чеховська, Ірина Грибовська, Тетяна Господарчук // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2008. – Вип. 12, т. 4. – С. 77 – 81.
5. *Жданова О.* Участь центрів фізичного з здоров'я населення „Спорт для всіх” у вирішенні проблем оптимізації обсягів рухової активності населення / Ольга Жданова, Тетяна Господарчук // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Л., 2008. – С. 169 – 173.
6. *Жданова О.* Приоритетные виды деятельности центров физического здоровья населения «Спорт для всех» // Материалы междунар. науч.-практ. конф. – Минск, 2010. – С. 207 – 209.
7. *Жданова О.* Пріоритети в діяльності центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” / Ольга Жданова, Любов Чеховська, Наталія Городній // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2009. – Вип. 13, т. 4. – С. 62 – 67.
8. Співпраця центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” з організаціями, в компетенції яких знаходиться фізкультурно-оздоровча діяльність населення // Проміжний звіт з НДР за темою 1.3.4. – 2009. – 39 с.
9. Інформація Всеукраїнського ТсФЗН „Спорт для всіх” щодо кількості підписаних обласними і АР Крим центрами угод про співпрацю за 2009 рік. – Access mode: <http://www.sportforall.gov.ua>

List of references

1. *Dutchak M.* Vyznachennia sektoriv u systemi sportu dlja vsih / Myroslav Dutchak // Problemy aktyvizaciji rekreacijno-ozdorovchoji dijalnosti naseleennja : materialy VII Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastju. – L., 2010. – S. 251 – 256.
2. Aspekty dijalnosti centriv fizychnogo zdorovja naseleennja “Sport dlja vsih” / Ol'ga Zhdanova, Ljubov Chehovs'ka, Iryna Grybovs'ka, Natalia Gorodnij // Visnyk Prykarpats'kogo universytetu. Serija: Fizychna kul'tura. – Ivano-Frankivs'k. – 2008. – Vyp. 6. – S. 122 – 124.
3. *Gorodnij N.* Spivpracja oblasnogo centru fizychnogo zdorovja naseleennja “Sport dlja vsih” z fizkul'turno-ozdorovchymy klubamy / Natalja Gorodnij, Tetjana Gospodarchuk // Problemy aktyvizaciji rekreacijno-ozdorovchoji dijalnosti naseleenn'a : materialy VI Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastju. – L., 2008. – S. 164 – 169.

4. Rol' centriv fizychnogo zdorovja naselennja "Sport dlja vsih" u rozvytku fizkul'turno-ozdorovchoji klubnoji roboty / Ol'ga Zhdanova, Ljubov Chehovs'ka, Iryna Grybovs'ka, Tetjana Gospodarchuk // Moloda sportyvna nauka Ukrajinjy : zb. nauk. pr. z haluzi fiz. kul'tury ta sportu. – L., 2008. – Vyp. 12, t. 4. – S. 77 – 81.

5. *Zhdanova O.* Uchast' centriv fizychnogo zdorovja naselennja "Sport dlja vsih" u vyri-shenni problem optymizaciji obsjahiv ruhovoji aktyvnosti naselennja / Ol'ga Zhdanova, Tetjana Gospodarchuk // Problemy aktyvizaciji rekreacijno-ozdorovchoji dijalnosti naselennja : materialy VI Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu. – Lviv, 2008. – S. 169 – 173.

6. *Zhdanova O.* Prioritetnyje vidy dejatel'nosti centrov fizicheskogo zdorovja naselenija "Sport dlja vseh" // Materialy mezhdunar. nauch.-prakt. konf. – Minsk, 2010. – S. 207 – 209.

7. *Zhdanova O.* Priorytety v dijal'nosti centriv fizychnogo zdorovja naselennja "Sport dlja vsih" / Ol'ga Zhdanova, Ljubov Chehovs'ka, Natalija Gorodnij // Moloda sportyvna nauka Ukrajinjy : zb. nauk. pr. z haluzi fiz. kul'tury ta sportu. – L., 2009. – Vyp. 13, t. 4. – S. 62 – 67.

8. Spivpracja centriv fizychnogo zdorovja naselennja "Sport dlja vsih" z orhanizacijamy v kompetenciji jakyh znahodyt'sja fizkul'turno-ozdorovcha dijal'nist' naselennja // Promizhnyj zvit z NDR za temoju 1.3.4. – 2009. – 39 s.

9. Informacija Vseukrayins'koho TsFZN "Sport dlja vsih" shchodo kil'kosti pidpysanyh oblasnymy i AR Krym centramy uhod pro spivpracju za 2009 rik. – Access mode: <http://www.sportforall.gov.ua>

АНАЛИЗ ОБЪЕМОВ СОТРУДНИЧЕСТВА ЦЕНТРОВ ФИЗИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ НАСЕЛЕНИЯ «СПОРТ ДЛЯ ВСЕХ»

**Ольга ЖДАНОВА,
Мирослава ДАНИЛЕВИЧ, Любовь ЧЕХОВСКАЯ**

*Львовский государственный университет
физической культуры*

Аннотация. Статья посвящена анализу деятельности сети центров физического здоровья населения «Спорт для всех». Проанализированы объемы сотрудничества 24 областных и Крымского республиканского центров физического здоровья населения «Спорт для всех» с заинтересованными в развитии массового спорта организациями. Выявлена целесообразность активизации такого сотрудничества в отдельных регионах Украины, что положительно отобразится на показателях вовлечения населения к организованным и самостоятельным формам оздоровительных занятий, будет способствовать улучшению состояния здоровья населения Украины.

Ключевые слова: центры физического здоровья населения «Спорт для всех», объемы сотрудничества, регионы Украины.

**ANALYSIS OF HEALTH-RELATED CENTERS
“SPORT FOR ALL” COLLABORATION**

**Olha ZHDANOVA,
Myroslava DANYLEVYCH, Lyubov CHEKHOVSKA**

Lviv State University of Physical Culture

Abstract. The article deals with the analysis of health-related centers “Sport for All” activity. It has been analyzed the collaboration extent of regional and the Crimean republican health-related centers “Sport for All” with organizations interested in mass sport development. It has been found out the necessity of collaboration development in some regions of Ukraine. It will positively influence on population involvement to organized and independent forms of recreative activities. It will also contribute to improving health condition of Ukrainian population.

Key words: health-related centers “Sport for All”, population, collaboration, extent, regions of Ukraine.